

Analysis of spatial distribution of poverty in the city and interpretation of its effects Case study: Kermanshah City

Arezou Jamshidi Sheikhabadi¹
 , Kyoumars Habibi*²
 , Mehdi Saidi³

1- PhD student of urban planning, Faculty of art and architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran. Email: arezo.jamshidi@uok.ac.ir

2- (*Corresponding author) Professor, Department of urban planning and design, Faculty of art and architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran. Email: k.habibi@uok.ac.ir

3- Assistant professor, Department of urban planning and design, Faculty of art and architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran. Email: m.saidi@uok.ac.ir

Article Info

Date of receive:

2024/10/24

Date of last review:

2025/07/25

Date of accept:

2025/07/30

Date of online publication:

2025/07/30

Keywords:

Spatial distribution,
Poverty,
Urban poverty,
Kermanshah City

Extended Abstract

Introduction

During the past few decades, the rapid increase in urbanization has led to different perspectives for cities. This urban landscape did not emerge overnight and, as Peter Hall said, like a film, it was created little by little and by many actors. (Hall, 2006: 15). Today, social and economic factors create conditions for cities that lead to patterns of spatial convergence and divergence. These changes cause social, economic and ecological inequality. One of the consequences of the inequality that occurs in the spatial area of the city is poverty (Kaplan, 2004: 175). Urban poverty is one of the fronts of poverty, which is a collection of poverty transferred from the rural society and reproduced in the urban society, which has given the city a terrible face and has caused all kinds of environmental and social damage in the cities. And it has undermined the sustainable development of a number of cities, regions and countries around the world (Hilson et al, 2018: 859). A phenomenon that, despite all the national and global plans to combat it, is now threatening urban societies as an oppressed social force, dragging people to destruction and organizing cities with disorganized and ineffective effects. (Panori et al., 2019: 2). In other words, urban poverty is a multidimensional problem that confronts people with problems such as unhealthy environments, unstable, informal housing and lack of living facilities, deprivation of social security services and support mechanisms, educational and health deprivation, limited access to opportunities It faces job and income (Vearey et al, 2017: 427). Therefore, the damage caused by poverty is very extensive and long-term (Gilbert, 2014: 259). ... ► Page 184

How to Cite:

Jamshidi Sheikhabadi, A. Habibi, K. Saidi, M. (2025). Analysis of spatial distribution of poverty in the city and interpretation of its effects - Case study: Kermanshah City. Scientific-Research Quarterly Geographical Data (SEPEHR). 34(135), 183-202.

Policy makers, thinkers and urban managers have also fully accepted the fact that the root of many social problems in cities is the concentration of poverty. (Ren, 2011, 1). So that now the share of the urban part of the total poverty is increasing and the issue of poverty is one of the most important internal issues of all societies, whether they are rich or poor. (Gustafson and Sai, 2020: 23). And eradicating it in all dimensions and forms is one of the biggest and most important global challenges and one of the main priorities of the new United Nations urban program. (Poku-Boansi et al, 2020, 2). In Iran, the attitude towards the issue of poverty and poverty alleviation has been influenced by a global wave that has affected the underdeveloped countries before all countries (Nadim et al., 1402: 93-92). Therefore, in the previous periods of Iran, with the increase in the growth of urbanization and the spread of urban poverty, the urban poor areas have increased in it (Ghafari Gilande et al., 2018: 247-248). And the metropolis of Kermanshah is no exception to this rule. The city of Kermanshah, being the ninth most populated city in the country, has grown rapidly due to the acceptance of urban and rural immigrants in recent decades. In such a way that the population of this city increased from 808,583 thousand people in 1345 to 1,952,434 thousand people in 1395 and the area of the city has increased. This causes the lack of services and the deterioration of physical and social indicators. economic and as a result the increase of urban poverty in the form of poor areas on the outskirts and inside the city. So that currently, about one-eighth of the city's area is occupied by poor areas (Kermanshah Province Management and Planning Organization, 1400, 117). Therefore, based on what has been discussed, it can be said that one of the solutions to prevent the development of poverty and also to organize the situation of poor places is to know the exact extent of poverty, especially at the level of big cities. Because any plan to deal with urban poverty at the city level will not be possible without accurate knowledge of its location. In other words, insufficient knowledge of urban poverty, especially its dimensions and extent in the city, can prevent the correct policy to reduce poverty. This ignorance can lead to waste of economic resources and failure of poverty alleviation programs. Thus, it is necessary to know and analyze the location of urban poor areas in Kermanshah city to familiarize urban planners and managers with poor areas and their planning to empower and organize these types of areas. Therefore, the above research aims to

determine the extent of poverty in the city of Kermanshah.

Research method

In general, the current research method is practical in terms of its purpose and quantitative in terms of the type of data. The scope of the research is 136 traditional neighborhoods of Kermanshah city in 1403. The data related to the theoretical foundations section in the form of documentary and library preparation of the raw data of the research were extracted from the statistical yearbook of the Iranian Statistics Center in the year 1400 of the city of Kermanshah and the results of the general population and housing census of 2015. Based on this, the neighborhoods of Kermanshah were evaluated with 4 indicators and 34 sub-indices. In this way, in order to show the poverty situation in the city using the hot spot analysis method (Hot Spot Analysis) and to analyze the distribution of poverty in the city from Moran's statistics (Spatial Autocorrelation) In the software Arc GIS has been taken advantage of.

Analysis of findings

The results of the hot spots indicate that the level of poverty in Kermanshah city is not distributed in a balanced way and in some places the poverty intensity is very high and in some places the poverty cluster intensity is very low. In addition, the results of Moran's autocorrelation test indicate that the pattern of spatial distribution of poverty in Kermanshah is clustered.

Conclusion

The analysis and interpretation of the results show that the level of poverty in Kermanshah city is not distributed in a balanced way, so that the southern areas and part of the central areas of Kermanshah city are the most suitable areas among other areas. At the opposite point of these areas, the worn-out urban areas and the informal settlements located in the eastern, western and northeastern parts of the city are deprived and poor areas. In addition, the result of Moran's correlation index also showed that the spatial pattern of poverty in Kermanshah city is clustered. Therefore, it can be said that there is inequality among the urban areas of Kermanshah. In such a way that these neighborhoods have led to the crystallization of the physical, social, economic and infrastructure distinctions of Kermanshah city. This has led to a kind of segregation in the city.

توزیع فضایی فقر در گستره‌ی شهر و تحلیل اثرات آن

مطالعه موردی: شهر کرمانشاه

مهدی سعیدی^۳کیومرث حبیبی^{۲*}آرزو جمشیدی شیخ‌آبادی^۱۱- دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران. arezo.jamshidi@uok.ac.ir۲- (*نویسنده مسئول) استاد، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران. k.habibi@uok.ac.ir۳- استادیار، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران. m.saidi@uok.ac.ir

چکیده

یکی از راه‌های پیشگیری از توسعه فقر و نیز سامان بخشی به وضعیت مکان‌های فقیرنشین، شناخت دقیق گستره‌های فقر به ویژه در سطح شهرهای بزرگ است. زیرا هر برنامه‌ای برای مقابله با فقر شهری در سطح شهر بدون شناخت دقیق موقعیت مکانی آن امکان‌پذیر نخواهد بود. عدم شناخت کافی از فقر شهری، به ویژه ابعاد و گستردگی آن در سطح شهر، می‌تواند مانع از سیاست‌گذاری صحیح برای کاهش فقر شود. این ناآگاهی ممکن است منجر به هدر رفتن منابع اقتصادی و ناکامی برنامه‌های کاهش فقر شود. از این رو پژوهش حاضر به دنبال آن است که به تعیین گستره‌های فقر در شهر کرمانشاه بپردازد. در خصوص روش پژوهش می‌توان اذعان نمود که با توجه به موضوع پژوهش، از نظر هدف نوع آن کاربردی و از نظر نوع داده کمی است. محدودیه پژوهش، ۱۳۶ محله عرفی شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۳ بوده است. داده‌های مربوط به بخش مبانی نظری به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای تهیه شده و داده‌های خام از سالنامه آماری مرکز آمار ایران مربوط به سال ۱۴۰۰ شهر کرمانشاه و نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵ استخراج شده‌اند. بر این مبنا، محله‌های شهر کرمانشاه با چهار مؤلفه و ۳۴ شاخص ارزیابی شدند. نتایج لکه‌های داغ حاکی از آن است که میزان فقر در سطح شهر کرمانشاه به صورت متعادل توزیع نشده و در بعضی مکان‌ها شدت فقر بسیار زیاد و در بعضی مکان‌ها شدت خوشه‌ای فقر بسیار کم است. علاوه بر این نتایج آزمون خودهمبستگی موران بیانگر آن است که الگوی فضایی فقر در شهر کرمانشاه به صورت خوشه‌ای است.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۸/۰۳

تاریخ آخرین بازنگری:

۱۴۰۴/۰۵/۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۵/۰۸

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۰۵/۰۸

واژه‌های کلیدی:

توزیع فضایی؛

فقر شهری؛

شهر کرمانشاه

استناد به این مقاله:

جمشیدی شیخ‌آبادی، آ؛ حبیبی، ک؛ سعیدی، م (۱۴۰۴) توزیع فضایی فقر در گستره‌ی شهر و تحلیل اثرات آن - مطالعه موردی: شهر کرمانشاه؛ فصلنامه علمی پژوهشی اطلاعات جغرافیایی (سپهر)، ۳۴(۱۳۵):۲۰۲-۱۸۳.

۱- مقدمه

در طی چند دهه گذشته افزایش سریع شهرنشینی، چشم‌اندازهای مختلفی را برای شهرها به دنبال داشته است. این چشم‌انداز شهری یک شبهه به وجود نیامده و به قول پیتر هال همچون فیلم اندک اندک و توسط تعداد بسیاری از بازیگران ایجاد شده است (Hall, 2006: 15).

امروزه عوامل اجتماعی و اقتصادی شرایطی را برای شهرها رقم می‌زنند که بر الگوهای واگرایی و همگرایی فضایی می‌انجامند. این تغییرات سبب ایجاد نوعی نابرابری اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی می‌شوند. یکی از پیامدهای نابرابری که در پهنه فضایی شهر رخ می‌دهد فقر است (Kaplan, 2004: 175). فقر شهری یکی از جلوه‌های فقر است که مجموعه‌ی از فقر منتقل شده از جامعه روستایی و نیز بازتولید شده در جامعه شهری است که چهره هولناکی را به شهر داده و سبب شکل‌گیری انواع آسیب‌های محیطی و اجتماعی در شهرها شده و تضعیف توسعه پایدار تعداد شهرها، مناطق و کشورها در سراسر جهان را به دنبال داشته است (Hilson et al, 2018: 859).

پدیده‌ای که با وجود تمام برنامه‌های ملی و جهانی برای مبارزه با آن، هم اکنون همچون نیروی مقهور اجتماعی جوامع شهری را تهدید می‌کند، افراد را به سوی نابودی می‌کشاند و شهرها را با جلوه‌های در هم ریخته و ناکارآمد سازمان می‌دهد (Panori et al, 2019: 2). به عبارتی دیگر فقر شهری یک مسئله چند بعدی است که انسان را با معضلاتی از جمله محیط‌های ناسالم، مسکن ناپایدار، غیررسمی و فاقد امکانات زندگی، محرومیت از خدمات تأمین اجتماعی و ساز و کارهای حمایتی، محرومیت آموزشی و بهداشتی، دسترسی محدود به فرصت‌های شغلی و درآمدی مواجه می‌کند (Vearey et al, 2017: 427). بنابراین آسیب‌های برآمده از فقر خیلی وسیع و طولانی مدت هستند (Gilbert, 2014: 259). سیاست‌گذاران، اندیشمندان و مدیران شهری نیز این موضوع را کاملاً پذیرفته‌اند که ریشه بسیاری از معضلات اجتماعی شهرها، تمرکز فقر است (Ren, 2011, 1). به طوری که هم اکنون

سهم قسمت شهری از کل فقر در حال فزونی و مسئله فقر یکی از مهم‌ترین مسائل داخلی همه جوامع چه فقیر و چه ثروتمند (Gustafson and Sai, 2020: 23) و ریشه‌کن کردن آن در همه ابعاد و اشکال یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین چالش‌های جهانی و یکی از اولویت‌های اصلی برنامه شهری جدید سازمان ملل است (Poku-Boansi et al, 2020, 2).

در ایران نگرش به موضوع فقر و فقرزدایی تحت‌تأثیر یک موج جهانی بوده که کشورهای توسعه نیافته را قبل از همه کشورها تحت‌تأثیر قرار داده است (Nadimet al, 2023: 92-93). بنابراین در دوره‌های پیشین با افزایش رشد شهرنشینی و گسترش فقر شهری، نواحی فقیر شهری در ایران فزونی یافته (Ghafari Gilandde et al, 2019: 247-248). و کلان شهر کرمانشاه از این قاعده مستثنی نبوده است.

شهر کرمانشاه در جایگاه نهمین شهر پر جمعیت کشور، به‌علت پذیرش مهاجران شهری و روستایی در دهه‌های اخیر به سرعت رشد کرده است. به گونه‌ای که جمعیت این شهر از ۸۰۸۵۸۳ نفر در سال ۱۳۴۵ به ۱۹۵۲۴۳۴ نفر در سال ۱۳۹۵ رسیده و مساحت شهر فزونی یافته است. این امر سبب کمبود خدمات و انحطاط شاخص‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و در نتیجه فزونی فقر شهری در قالب پهنه‌های فقیرنشین در حاشیه و داخل شهر شده است. به طوری که در حال حاضر براساس اطلاعات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان کرمانشاه حدود یک‌هشتم مساحت کل شهر را پهنه‌های فقیرنشین به خود اختصاص داده‌اند (Management and Planning Organization of Kermanshah Province, 2018: 117). بنابراین بر اساس آنچه که مطرح شد می‌توان بیان داشت یکی از راه‌های پیشگیری از توسعه فقر و نیز سامان بخشی به وضعیت مکان‌های فقیرنشین شناخت دقیق گستره‌های فقر به‌ویژه در سطح شهرهای بزرگ است. زیرا هر برنامه‌ای برای مقابله با فقر شهری در سطح شهر بدون شناخت دقیق موقعیت مکانی آن امکان‌پذیر نخواهد بود. به عبارتی عدم شناخت کافی از فقر شهری، به‌ویژه ابعاد و گستردگی آن در سطح شهر، می‌تواند

چارلز بوث^۴ (۱۸۸۹) با چندین کتاب مختلف سعی کرده تا برشماری علت فقر، اخلاق و عادت شخصی را از انواع مشخص شغل جدا کند. به دنبال کار وی، روانتری^۵ (۱۹۰۱) کاری مشابه در بررسی خود از فقر در یورک انجام داده است. علاوه بر این می‌توان بیان داشت فقر شهری در دولت رفاه و حزب کارگری انگلستان، در مکتب جامعه شناختی و جغرافیای آمریکا (توجیه فقر) و نیز در جغرافیا سابقه طولانی دارد (Rowntree, 1922: 54- (Glennster, 2004: 18). بنابراین با توجه به وسیع بودن منابع در باب فقر شهری در جدول (۱) به بررسی موضوعات و مقالاتی که ارتباط وثیقی با پژوهش حاضر دارند پرداخته می‌شود.

۱-۱- فقر شهری

واژه‌ی «فقر» معادل فارسی واژه‌ی انگلیسی Poverty است که ریشه در واژه‌ی لاتین Pauper و واژه‌ی یونانی Penia دارد. این واژه‌ها به‌طور کلی به معنای کمبود یا نبود منابع اساسی برای زندگی هستند؛ منابعی مانند درآمد، مسکن، خدمات بهداشتی و آموزشی (Sargazi, 2020: 31). در فرهنگ معین، فقر با واژگانی چون شکستن، پریشانی، تنگدستی و تهیدستی تعریف شده است (Moin, 2004: 811). سازمان ملل متحد فقر را ناتوانی در تأمین حداقل نیازهای اساسی زندگی تعریف می‌کند؛ یعنی فردی فقیر است که درآمد کافی برای تأمین ضروریات زندگی نداشته باشد (Kavanagh et al, 2016: 1287-1289).

فقر شهری پدیده‌ای چندبعدی و پیچیده است که در محیط‌های شهری با ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و کالبدی خود را نشان می‌دهد. این نوع فقر معمولاً از نبود یا دشواری در دسترسی به نیازهای اولیه انسانی ناشی می‌شود و به همین دلیل، به یکی از بحران‌های اجتماعی و اقتصادی شهرها تبدیل شده است (Nadim et al, 2023: 92-93). فقر شهری اغلب نتیجه‌ی محرومیت‌های ساختاری در

مانع از سیاست‌گذاری صحیح برای کاهش فقر شود. این ناآگاهی می‌تواند منجر به هدر رفتن منابع اقتصادی و ناکامی برنامه‌های کاهش فقر شود. به‌این‌سان شناخت و تحلیل مکانی پهنه‌های فقیر شهری در شهر کرمانشاه برای آشنایی بیشتر برنامه‌ریزان و مدیران شهری با محدوددهای فقیر و برنامه‌ریزی آن‌ها به‌منظور توانمندسازی و ساماندهی این نوع محدوددها ضرورت دارد.

در این راستا پژوهش حاضر به بررسی و تعیین گستره‌های فضایی فقر در شهر کرمانشاه به‌عنوان یک کلان‌شهر پرداخته که فراتر از رویکردهای مرسوم در مطالعات قبلی است. در حالی که بسیاری از مطالعات پیشین به یک یا چند بعد فقر اشاره کرده‌اند یا به تحلیل کلان‌نگر پرداخته‌اند، این پژوهش با دیدی جزئی‌تر نه تنها به ابعاد مختلف فقر شهری همچون فقر کالبدی-کارکردی، فقر اجتماعی-فرهنگی و فقر اقتصادی پرداخته است، بلکه به نقش زیرساخت‌های محلی در ایجاد و تداوم فقر در کل شهر کرمانشاه نیز توجه ویژه‌ای دارد. همچنین، پژوهش با استفاده از ابزارهای GIS (همچون تحلیل آماره فضایی) به شناسایی الگوهای فضایی فقر پرداخته است که به ارائه تصویری دقیق‌تر از چگونگی توزیع و تمرکز فقر در مناطق مختلف شهر می‌انجامد و پیوندی نوآورانه میان فناوری‌های تحلیل فضایی و پژوهش‌های اجتماعی ایجاد می‌کند.

چنانچه بخواهیم پیشینه پژوهش را مورد بررسی قرار دهیم، باید اذعان داشت که؛ در زمینه‌ی مطالعه فقر شهری چارلز دیکنز^۱ قبل از سایر محققین به موضوع پرداخته و سپس فردریش انگلس^۲ (۱۸۴۵) با دیدی انتقادی کتاب وضعیت طبقه کارگر را در انگلستان به نگارش درآورده و هانری می‌هیو^۳ (۱۸۵۰) به مصاحبه طولانی مدت با اقشار فقیر لندن پرداخته و مجموعه یافته‌های خود را در مقالاتی چند به چاپ رسانده است (Niemietz, 2011: 57). از سوی دیگر

1- Charles Dickens

2- Friedrich Engels

3- Henry Mayhew

4- Charles Booths

5- Rowntree

دسترسی به منابع، خدمات و زیرساخت‌های اساسی مانند مسکن، آموزش، امنیت، بهداشت و حمایت اجتماعی است. به بیان دیگر، فقر شهری تنها به معنای کمبود پول نیست، بلکه منعکس‌کننده نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی‌ای است که افراد را از دستیابی به فرصت‌های برابر و خدمات پایه محروم می‌کند.

از مهم‌ترین پیامدهای فقر شهری می‌توان به گسست اجتماعی، افزایش تنش‌های سیاسی و اقتصادی، رشد جرائم، و بروز مشکلات بهداشتی و زیست‌محیطی اشاره کرد (Wilson et al, 2022: 941-946). این پدیده با مسائلی مانند بیکاری، اشتغال غیررسمی، مهاجرت‌های ناخواسته، و شرایط نابسامان زندگی در محله‌های حاشیه‌ای همراه است. در این شرایط، فعالیت‌های اقتصادی در محلات فقیرنشین

بیشتر به‌منظور بقا و تأمین حداقل نیازهای روزمره انجام می‌شود، نه توسعه یا رفاه. در سطح کلان، فقر شهری نوعی شوک اقتصادی محسوب می‌شود که می‌تواند در پی نوسانات بازار، بحران‌های اقتصادی، یا مشکلات حوزه اشتغال، مانند از دست دادن شغل، شدت یابد (Cano Hila, 2019: 1-3). همچنین، این پدیده با ویژگی‌هایی چون اشتغال در بخش غیررسمی، پایین بودن سطح مهارت و دستمزد، نداشتن دسترسی مناسب به خدمات بهداشتی و اجتماعی، و نرخ بالای بی‌سوادی ارتباط مستقیم دارد (Shokohi fard, 2021: 172). بنابراین، فقر شهری را باید مسئله‌ای چندوجهی دانست که همزمان ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را دربر می‌گیرد و برای مقابله با آن، به راهکارهایی جامع و چندجانبه در سطح مدیریت شهری وجود دارد.

جدول ۱: پیشینه پژوهش

نویسنده	عنوان پژوهش	نتیجه و یافته‌ها
P. Barros & Gupta (2017)	توسعه، فقر و نابرابری: تحلیل فضایی استان‌ها	نتایج نشان می‌دهد که فقر و نابرابری بر یکدیگر تأثیر متقابل دارند. همچنین، آفریقای جنوبی در مسیر مناسبی برای کاهش فقر قرار دارد، اما تغییرات فضایی نشان می‌دهد که برای مقابله پایدار با فقر، دولت نیاز به سیاست‌های فعال ضد فقر دارد و نمی‌تواند تنها به رشد اقتصادی تکیه کند.
Luce et al (2018)	آیا ما فقر شهری را دست‌کم می‌گیریم؟	این مقاله با نشان دادن مقیاس سوگیری مرتبط با شیوه‌های رایج در اندازه‌گیری فقر شهری در مراحل مختلف تولید برآوردهای فقر به ادبیات موجود کمک می‌کند. و توصیه‌هایی در مورد چگونگی رسیدگی به هر یک از مشکلات برای بهبود اندازه‌گیری فقر شهری ارائه می‌دهد.
Langjouw & Marra (2018)	فقر شهری در سراسر شهرهای ویتنام و شهرهای توسعه جهانی	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که باید سیاست‌گذاری مناسب در مقابل فقر در شهرهای کوچک به‌منظور جلوگیری از مهاجرت به شهرهای بزرگ و ارتقای دسترسی به خدمات اساسی در این شهرها مد نظر قرار گیرد.
Panori et al (2019)	پنج دهه تحقیق در زمینه فقر شهری: جوامع تحقیقاتی اصلی، تولیدکنندگان دانش اصلی و حوزه‌های موضوعی در حال ظهور	این تحقیق نشان می‌دهد که از سال ۱۹۹۰، ادبیات دانشگاهی مرتبط با فقر شهری به طور قابل توجهی رشد کرده است. این رشد عمدتاً ناشی از تلاش‌های پنج جامعه تحقیقاتی است که بر موضوعات خاصی مانند سیاست‌مداران، فقر شهری، افزایش فقر در چین، جوانب رفتاری و سلامت روانی فقر، و فقر در مناطق فقیرنشین آسیا و جنوب صحرا تمرکز کرده‌اند. این مطالعات به بازیگران مرتبط در کاهش فقر کمک کرده است.
Poku-Boansi et al (2020)	جغرافیای فقر شهری در کوماسی، غنا	این مطالعه نشان داد میزان تحصیلات و وضعیت اقتصادی-اجتماعی عوامل کلیدی تأثیرگذار بر توزیع فقر هستند. بنابراین، مقامات شهری باید علاوه بر رسیدگی به مسکن، زیرساخت‌ها و فرصت‌های شغلی، بر تغییرات فضایی فقر نظارت کنند تا از بروز مناظر اجتماعی جداگانه در شهر جلوگیری کنند.
Gustafson & Sai (2020)	رشد به سمت فقر درآمد نسبی: شهر چین ۲۰۱۳-۱۹۸۸	نتایج حاکی از آن است که در شهرهای چین، خطر فقر نسبی در هر دو سال مورد بررسی با عواملی مانند بیکاری بزرگسالان خانواده، سطح پایین تحصیلات سرپرست خانوار، زندگی در شهرهای با درآمد کم، تعداد بالای فرزندان و افزایش سن سرپرست خانوار ارتباط مثبت دارد.

ادامه جدول ۱: پیشینه پژوهش

نویسنده	عنوان پژوهش	نتیجه و یافته‌ها
Gustafson & Sai (2023)	فقرای شهری چین: مقایسه دو برابر فقر بین ساکنان و مهاجران در سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۱۸	نتایج نشان می‌دهد که مهاجران روستایی در شهرهای چین به طور متوسط دو برابر بیشتر از ساکنان شهری در معرض فقر بودند، اما این تفاوت نرخ فقر بین مهاجران و ساکنان شهری از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ به سرعت کاهش یافته است.
Rostayi et al (2012)	الگوی تطبیق گسترش فقر در شهر کرمانشاه در دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵	نتایج نشان می‌دهد که در سال ۱۳۷۵، در شهر کرمانشاه، درصد کمی از بلوک‌ها (۰/۱٪) خیلی فقیر و فقیر بودند، در حالی که اکثریت بلوک‌ها (۸۰٪) متوسط بودند. در سال ۱۳۸۵، تعداد بلوک‌های خیلی فقیر و فقیر افزایش یافته و به ترتیب ۰/۲۱٪ و ۰/۲۲٪ رسیدند، در حالی که بلوک‌های مرفه و خیلی مرفه کاهش یافتند.
Ghafari Gilande et al (2019)	شناسایی و تحلیل فضایی گسترده فقر شهری با استفاده از آمار فضایی در محیط GIS، مطالعه موردی: شهر اردبیل	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بلوک‌های شهری اردبیل از نظر شاخص‌های بررسی شده در سطوح مختلفی قرار دارند. همچنین طبق مدل خود همبستگی فضایی موران، الگوی پراکنش فقر در شهر اردبیل به صورت خوشه‌ای است که این نوع توزیع منجر به ایجاد دوگانگی فضایی در این شهر شده است.
Rezaei et al (2023)	تحلیلی بر فقر شهری و عوامل تاثیرگذار بر سازمان یابی فضایی و گسترش آن در شهر تبریز	یافته‌ها نشان می‌دهد که پهنه‌های فقیرنشین شهر تبریز در مرکز و حاشیه شهر گسترش یافته و توزیع آن‌ها به صورت خوشه‌ای است. عوامل تأثیرگذار بر گسترش این پهنه‌ها شامل تبعیض در توزیع منابع قدرت، ثروت و درآمد، افزایش فاصله طبقاتی، همچنین افزایش جمعیت و ناکارآمدی بازارهای رسمی زمین و مسکن در سطح خرد هستند.
Nadim et al (2023)	پهنه بندی فقر شهری در باقر شهر	نتایج نشان می‌دهد که فقر در تمام بخش‌های شهر گسترش یافته و به ویژه در منطقه غربی و شمال شرقی شهر به شکل قابل توجهی حضور طبقات فقیر و بسیار فقیر مشاهده می‌شود. بیش از ۵۰ درصد بلوک‌ها به طبقه بسیار فقیر تعلق دارند، در حالی که تنها بخش‌های محدودی از مرکز و شمال شهر به طبقات متوسط و مرفه اختصاص یافته است. بالاترین تمرکز فقر در مناطق جاده قدیم قم، خیابان آیت‌الله کاشانی، میدان امام خمینی و بخش‌های پایین‌تر از شهر سنگ قرار دارد.

۱-۱-۱-۱- رویکردهای تحلیلی فقر شهری

۱-۱-۱-۱- نئوکلاسیک: این رویکرد از مکتب‌های اقتصادی است که به تحلیل رفتار اشخاص و بنگاه‌های تولیدی پرداخته و اقتصاد را از سطح کلان به سطح خرد می‌کشاند. طرفداران این مکتب بر این باورند که توزیع مجدد درآمد به نفع فقرا ضروری است و معتقدند سیستم بازار به‌طور خودکار باعث افزایش فرصت‌های شغلی و درآمد فقرا می‌شود (Sargazi, 2020: 66-67). این دیدگاه در راستای کاهش مداخله‌های دولتی و تقویت رقابت در بازار آزاد قرار دارد، به طوری که رشد اقتصادی حاصل از این رقابت می‌تواند به کاهش فقر کمک کند. علاوه بر این به اهمیت سرمایه‌گذاری در آموزش و بهداشت به‌عنوان ابزارهای کلیدی برای کاهش فقر تأکید دارد. با این حال، انتقادات زیادی بر دیدگاه وارد است که اغلب بر نابرابری‌های اجتماعی، تبعیض و دسترسی نابرابر به منابع توجه نمی‌کند

۱-۱-۱-۲- دولت رفاه و فقر: ایده اصلی این رویکرد

توسط جان مینارد کینز، اقتصاددان برجسته، با تأکید بر نظرات جان استوارت میل مطرح شد. در این رویکرد، نقش دولت در ایجاد تعادل اقتصادی اساسی است و تأکید ویژه بر نقش حمایتی دولت در مواجهه با مسائل اجتماعی، به‌ویژه فقر و بیکاری، دارد. کینز بر این باور بود که دولت باید با ارائه خدمات اجتماعی از جمله پرداخت حقوق به بیکاران، تأمین حقوق آموزش رایگان و حمایت از اقشار آسیب‌پذیر، تعادل اقتصادی را برقرار کند و از بروز بحران‌های اقتصادی جلوگیری نماید (Rostayi et al, 2015: 74). این رویکرد به‌ویژه در مواجهه با مشکلات ساختاری و نوسانات اقتصادی، به دولت اجازه می‌دهد که از ابزارهای مالی و پولی برای حمایت از افراد فقیر و گروه‌های آسیب‌پذیر استفاده کند. بنابراین، دولت رفاه نه تنها به‌عنوان ابزاری برای کاهش نابرابری‌های اجتماعی، بلکه به‌عنوان عاملی برای حفظ

ثبات اجتماعی و اقتصادی نیز شناخته می‌شود (Mahdenjad, 2019: 308) and parhiz, 2019: 308)

۱-۱-۳- بوم‌شناسی (اکولوژی): این دیدگاه که به اکولوژی انسان و محله‌های فقیر به‌عنوان مناطق گذار توجه دارد، ابتدا توسط اندیشمندان مکتب شیکاگو مطرح شد (Curly, 2005: 29). اکولوژیست‌ها معتقدند که محله‌های شهری همچون دیگر سیستم‌های اکولوژیکی عرصه کشش، تعارض و تغییرات مداوم هستند. بر اساس مدل‌های جانیشینی، توالی و هجوم، تغییرات در این محله‌ها تحت تأثیر نیروهای اجتماعی و اقتصادی مختلف قرار دارند و این محله‌ها به‌طور مداوم در حال تغییر و تحول هستند (Meng et al, 2020:1015). از دیدگاه اکولوژیک، فقر در نواحی شهری به ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی ساکنان آن بستگی دارد. این دیدگاه به‌ویژه بر روی محله‌های فقیر مانند گتوها تمرکز دارد و بر این باور است که این محله‌ها همچنان در وضعیت فقیر باقی می‌مانند، حتی زمانی که گروه‌های مهاجر جدید وارد آن‌ها شوند. به‌عبارتی، شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موجود در این مناطق باعث می‌شود که فقر در آن‌ها ماندگار شود و ساختارهای اجتماعی جدید نیز نتوانند تغییری اساسی در این وضعیت ایجاد کنند. این رویکرد توجه ویژه‌ای به روابط میان گروه‌های مختلف اجتماعی در محله‌های فقیر و تأثیرات این روابط بر وضعیت فقر و توسعه شهری دارد (Qadri, 2021: 26-28).

۱-۱-۴- رادیکال: در این رویکرد، فقر به‌عنوان نتیجه مستقیم ساختارهای اقتصادی و سیاسی جامعه مطرح می‌شود که در روابط سیاسی، اقتصادی و اجتماعی تبلور می‌یابد. دیدگاه رادیکال بر این باور است که برای رفع فقر و تحقق عدالت اجتماعی، باید ساختارهای نابرابر اقتصادی و اجتماعی تغییر یافته و حرکت‌هایی به‌سمت آزادی، مشارکت همگان، رفاه و دموکراسی شکل گیرد. این رویکرد بر اهمیت توسعه فراگیر و کاهش فقر تأکید دارد و به‌دنبال ایجاد زمینه‌ای است که به افراد محروم و فقیر فرصت‌های برابر و دسترسی به منابع اقتصادی و اجتماعی

بدهد (Rostayi and karbasi, 2018: 202). طرفداران این رویکرد با تحلیل ساختارهای اجتماعی که فقرا در آن‌ها زندگی می‌کنند، به‌دنبال مقابله با ریشه‌های فقر و تغییر شرایط حاکم بر زندگی آنان هستند. این نظریه به‌ویژه بر لزوم اصلاحات بنیادین در نظام‌های سیاسی و اقتصادی تأکید می‌کند تا به‌طور مؤثر با معضلات فقر، بیکاری و نابرابری‌های اجتماعی مقابله کند (Rezaei et al, 2023: 42).

۱-۱-۵- فقر و عدالت اجتماعی: هاروی اکیسی است که از حوزه مطالعاتی جغرافیایی خود به مطالعات شهری روی آورده و معتقد است شهرها در نهایت نوعی نابرابری در توزیع درآمدند که آن را نظریه مازاد اقتصاد مطرح می‌کند (Rostayi et al, 2012: 76-77). به عبارتی دیگر این دیدگاه بیان می‌دارد در اطراف جامعه شاهد نابرابری‌های بزرگ در پایگاه‌های اجتماعی، قدرت سیاسی و تجاوز به منبع اقتصادی هستیم، که عدالت اجتماعی پراهمیت‌ترین این نابرابری‌هاست. از این حیث برای از میان برداشتن فقر نیازمند تغییر در نظام توزیع جهت عدالت هستیم (Vilar-Compte et al, 2021:1-7).

۱-۱-۶- پارادیم انتقادی: این پارادیم ریشه در تحقیقات مارکس^۲ دارد و به وسیله دانشمندان مکتب فرانکفورت توسعه یافته و با جریان‌های رایج تئوری همچون رویکردهای به جای مانده از مکتب جامعه‌شناسی شهری شیکاگو و دیگر رویکردها تفاوت دارد (Elhadary and Samat, 2014: 214). این نظریه علاوه بر تصدیق و تأیید شرایط حاضر شهرها، به‌عنوان عقلانیت برون‌گرایی و سازمان اجتماعی بر رابطه و واسطه‌های ایدئولوژیک و سیاسی بر ویژگی‌های انعطاف‌پذیر شهرها که همیشه در حال باز ساخت خود هستند نیز تأکید دارد و شامل، نقد نابرابری، قدرت، بی‌عدالتی، ایدئولوژی در داخل و در بین شهرها است (Bernier, 2000, 556).

۱-۱-۷- کارکردگرایی و فقر: نظریه کارکردگرایی، که به‌طور معمول با رویکردهای محافظه‌کارانه مرتبط است،

1- Harvey

2- Marx

مؤثر بر رضایتمندی مردم از سکونت در یک بخش یا محله، مسکن و شرایط محیطی آن است. فقدان دسترسی مناسب به مسکن و زیر ساخت‌های آن یکی از خصوصیات اصلی فقر شهری است (Ahadi Agha Hassan Bigo, 2020: 41-46). مسکن مولدی است که سبب اعتبار زندگی می‌شود. بنابراین یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های مقابله با فقر شهری پیدا کردن سرپناه مناسب است. بسیاری از افراد فقیر در مناطق شهری با مراجعه به مناطق غیررسمی و حاشیه‌ای با کمبود تأسیسات مواجه هستند زیرا هر چند که افراد فقیر ممکن است در شهر درآمد بیشتری داشته باشند اما این درآمد ممکن است ناکافی و ناپایدار باشد، زیرا سکونت در شهرها هزینه بیشتری در مسکن و حمل و نقل دارد (Zabihnejad, 2020: 29-36).

۱-۲-۱-۴- فقر فرهنگی: اسکار لوئیس^۱ شاخص‌های مهم فقر فرهنگی را عدم مشارکت فقرا در کار مؤسسات عمومی، بی‌اعتمادی به دولت، استفاده ناپذیر از بیمارستان‌ها، فروشگاه‌ها، بانک، پرخاشگری، بیزاری از پلیس، منش ضعیف، شکاف زیاد میان اعضای خانواده، کار زنان و جوانان، خانه‌های کوچک با جمعیت بالا، درآمد کم، بی‌سوادی می‌داند (Lewis, 1974: 6). وی عقیده دارد که کمبود فرصت اقتصادی سبب شکل‌گیری معایب ساختاری و در نتیجه، سبب تغییرات در فرهنگ اجتماعی می‌شود. این تغییرات واکنش‌های فرهنگی به دنبال دارد که به وسیله وراثت و نسل درونی و به آینده منتقل می‌شود (Khosravani, 2019: 301-303).

۱-۲-۱-۵- فقر زیرساختی: این نوع فقر شامل محرومیت از تأسیسات و تجهیزات شهری همچون (شبکه‌های آبرسانی، برق‌رسانی، گازرسانی، شبکه دفع فاضلاب و آب‌های سطحی، شبکه جمع‌آوری و تصفیه، ایستگاه آتش‌نشانی، گورستان‌ها، کشتارگاه‌ها و...) است. این نوع از فقر گذشته از این‌که زندگی را برای شهروندان و ساکنان یک شهر دشوار می‌کنند، باعث بروز آسیب‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نیز می‌شوند که به سختی می‌توان از آن‌ها و

در تحلیل آسیب‌های اجتماعی، وضع موجود و هنجارهای حاکم را به‌عنوان بخشی از فرآیند اجتماعی مورد تأیید قرار می‌دهد. این رویکرد بر این باور است که آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی در شرایط فقر، به‌ویژه فقر فرهنگی، ریشه دارند. فقر فرهنگی به عواملی نظیر بی‌سوادی والدین، عدم تمایل به بهره‌برداری از امکانات متوسط زندگی و کم‌سوادی اشاره دارد که این مسائل موجب تشدید آسیب‌های اجتماعی در جامعه می‌شوند. از این منظر، فقر تنها نتیجه مشکلات اقتصادی نیست، بلکه به یک حلقه بازتولید فرهنگی و اجتماعی تبدیل می‌شود که بر رشد آسیب‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارد (Suleiman Moghadam et al, 2021: 245).

۱-۲-۱-۲- ابعاد فقر شهری

۱-۲-۱-۱- فقر اجتماعی: در این بعد از فقر، فقرا در معرض آسیب‌های اجتماعی متفاوتی همچون ناامنی، جنایت، خشونت، اعتیاد و جرم هستند. فقر اجتماعی حاصل خدماتی است که به علت زندگی در محیط‌های نامناسب شهری همچون کانون‌های صنعتی یا فعالیت در بخش غیررسمی و محروم از خدمات به آن‌ها می‌رسد و عواملی همچون ازدحام، عدم کنترل بهداشت، ترافیک و آلودگی، محدودیت آموزشی و خدمات، ترس از ناامنی ناشی از تهدید مزید بر علت آن می‌شود (Siahpoosh, 2021: 29-40).

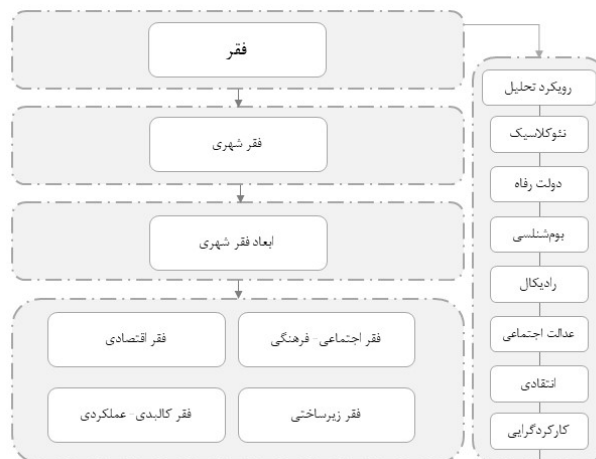
۱-۲-۱-۲- فقر اقتصادی: این نوع فقر که محرومیت، فقر معیشتی، فقر اقتصادی و مالی خوانده می‌شود، عبارت است از عدم توانایی در برآورد ساختن خواست و نیازهای انسانی. به بیانی دیگر عدم توانایی افراد در برطرف کردن نیازهای بنیادی خود برای رسیدن به یک زندگی شایسته و آبرومند به‌عنوان شرط مهم رسیدن به کمال. این نوع فقر یکی از دلایل مهم تورم، رکود اقتصادی و فقر است (Hidayah, Chamhuri, 2012: 805).

۱-۲-۱-۳- فقر کالبدی: از شاخص‌های بررسی فقر کالبدی، مسکن است. مسکن کافی و خوب مسکنی است که بیش از حد تراکم نداشته باشد. گاهی اصلی‌ترین عامل

هزینه‌هایش گذر کرد (Pivasteh gar et al, 2022: 64-70).

فضایی شاخص‌های فقر، از آماره موران^۲ در محیط نرم‌افزار ArcGIS استفاده شده است.

از آنجا که داده‌ها از منابع رسمی و معتبر آماری گردآوری شده‌اند، روایی و پایایی داده‌ها به صورت تضمینی از سوی سازمان‌های آماری تأیید شده است. همچنین چون کل جامعه آماری (۱۳۶ محله) بررسی شده، پژوهش از نظر آماری دارای جامعیت و دقت بالایی در تحلیل وضعیت فقر در سطح محلات شهر کرمانشاه است.

نگاره ۱: چهارچوب نظری پژوهش

۲-۱- محدوده مطالعاتی

شهر کرمانشاه در حال حاضر نهمین شهر پرجمعیت ایران و یکی از کلان‌شهرهای کشور و مرکز استان کرمانشاه است که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵، جمعیت آن بالغ بر ۱۹۵۲۴۳۴ نفر بوده و مساحتی حدود ۹۵/۹۷ کیلومتر مربع دارد. این شهر به‌عنوان بزرگ‌ترین شهر کردنشین و مهم‌ترین شهر در مرکز غرب ایران شناخته می‌شود (*Management and Planning Organization of Kermanshah Province, 2018: 30*). این شهر در نیمه شرقی استان در موقعیت جغرافیایی ۳۴ درجه و ۱۹ دقیقه عرض شمالی و ۴۷ درجه و ۷ دقیقه طول شرقی نسبت به نصف‌النهار مبدأ (گرینویچ) واقع شده و ارتفاع آن از سطح دریا به ۱۴۰۰ متر می‌رسد (*Afshar, 1992: 1562*). این شهر از شمال به کوه فرخشاد و از شمال باختری به طاق بستان و از جنوب به سفید کوه ختم می‌شود و از سوی دیگر نیز در دامنه‌های تپه ماهوری جنوب و دشت وسیع شمال آن گسترده شده و در واقع هم از کوهستان و هم از دشت اثر پذیرفته و یکی از شهرهای ارتباطی خاور و باختر و کهن‌ترین راه گذر از ایران به میان رودان است (*Consulting engineer for Amash project, 1996: 1-4*). این شهر به هشت منطقه رسمی شهرداری و ۱۳۶ محله عرفی تقسیم شده است. علاوه بر این، در حال حاضر حدود یک‌هشتم مساحت کل شهر را پهنه‌های فقیرنشین به خود اختصاص داده است (*Management and Planning Organization of Kermanshah Province, 2018: 31*).

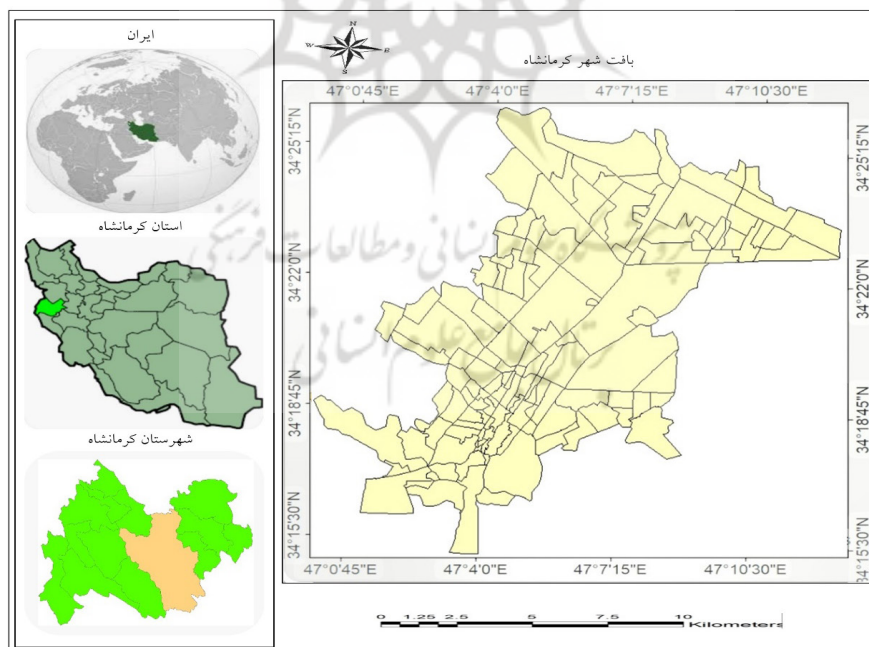
۲-۲- روش و داده‌های پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت داده‌ها، کمی است. جامعه آماری شامل ۱۳۶ محله عرفی شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۳ بوده که به صورت کامل (و نه نمونه‌گیری) بررسی شده‌اند. روش پژوهش به صورت توصیفی-تحلیلی است. داده‌های مربوط به مبانی نظری به شیوه اسنادی و کتابخانه‌ای، و داده‌های آماری خام پژوهش از منابع رسمی از جمله سالنامه آماری مرکز آمار ایران (۱۴۰۰) و نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن (۱۳۹۵) استخراج شده‌اند. بر مبنای مرور ادبیات، شاخص‌های سنجش فقر شهری در چهار بُعد اصلی شامل: فقر کالبدی-کارکردی، فقر اجتماعی-فرهنگی، فقر اقتصادی و فقر زیرساختی دسته‌بندی شده‌اند و در مجموع ۳۴ زیرشاخص برای ارزیابی وضعیت فقر محله‌های شهر کرمانشاه استفاده شده است. وزن‌دهی به شاخص‌ها و زیرشاخص‌ها به صورت مساوی در نظر گرفته شده است؛ این تصمیم به دلیل نبود تفاوت معنی‌دار یا توافق شده بین شاخص‌ها در ادبیات و در راستای حفظ بی‌طرفی تحلیلی اتخاذ شده است.

به منظور تحلیل فضایی توزیع فقر شهری از تکنیک تحلیل لکه‌های داغ^۱ و برای سنجش الگوی خودهمبستگی

جدول ۲: مؤلفه و شاخص‌های مؤثر بر مؤلفه فقر شهری

منبع	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها
(Rezaei et al, 2023: 43-46) (Gustafsson & Sai, 2020) (Norai and Shafi, 2021:65) (Yang, 2018)	تراکم خانوار در واحد مسکونی، تراکم نفر در واحد مسکونی، سهم مالکین عرصه/ عیان از کل خانوار ساکن در مناطق، متوسط ریزدانی قطعات، سرانه زیربنای مسکونی، متوسط تعداد طبقات، سرانه کاربری‌های خدماتی، دسترسی به خدمات آموزشی، خدمات ورزشی، خدمات درمانی، خدمات فرهنگی-هنری	فقر کالبدی- کارکردی
(Farhadikhah et al, 2017: 25) (Guo et al, 2018) (Santi et al, 2019) (Panori et al, 2019)	تراکم جمعیتی، بعد خانوار، وضع زناشویی، نرخ مهاجرت، نرخ باسوادی، میزان اشتغال به تحصیل	فقر اجتماعی- فرهنگی
(Bardi Anamradanjad et al, 2021: 132-133) (Loktieva, 2016)	بار تکفل، نرخ وابستگی جمعیت، نرخ بیکاری، جمعیت فعال، نرخ مشارکت اقتصادی، متوسط قیمت زمین و مسکن (ویلاهی و آپارتمانی)، میزان درآمد، نسبت خانوارهای اجاره‌نشین	فقر اقتصادی
(Ahmadi Shadmehri and Davodi, 2016: 16-19)	شبکه آبرسانی، شبکه برق‌رسانی، شبکه سوخت، شبکه دفع فاضلاب و آب‌های سطحی، شبکه جمع‌آوری و تصفیه، ایستگاه آتش‌نشانی، گورستان‌ها، کشتارگاه‌ها، میدان تره‌بار	فقر زیرساختی

نگاره ۲: موقعیت و بافت شهر کرمانشاه در استان و شهرستان کرمانشاه

۳- پردازش و یافته‌ها

در این بخش از پژوهش، تحلیل لکه‌های داغ (Getis-Ord Gi) برای تک تک مؤلفه‌های کالبدی-کارکردی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیرساختی صورت گرفته و در نهایت با تلفیق لایه‌های مستخرج از هر مؤلفه، نقشه تحلیل لکه‌های داغ برای مؤلفه‌های کالبدی-کارکردی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیرساختی استخراج شده است. نگاره‌های ۳، ۴، ۵، ۶ به ترتیب نقشه‌های تحلیل لکه داغ را برای مؤلفه‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی شهر کرمانشاه را نشان می‌دهد. برای تفسیر هر کدام از نقشه‌ها دو فرض مد نظر است:

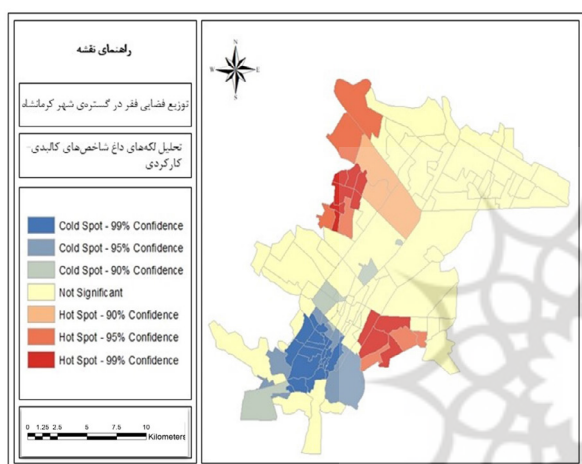
فرض H_0 = توزیع پدیده فقر در شهر کرمانشاه به صورت خوشه‌ای نیست.

فرض H_1 = توزیع پدیده فقر در شهر کرمانشاه به صورت خوشه‌ای است.

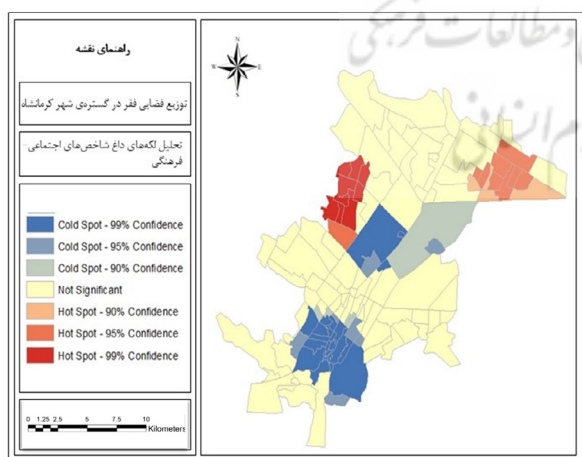
بر اساس تابع آنالیز لکه‌های داغ و سرد، متناسب با مؤلفه‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی پردازش و تحلیل فضایی به شرح زیر انجام شده است:

در نقشه‌ها، لکه‌های با رنگ آبی پررنگ، محلات و لکه‌های سردی هستند که شدت خوشه‌بندی مقادیر پایین را در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ نشان می‌دهند و مقدار آماره G_i^* آن‌ها ۳- است و باتوجه به مقدار p-value که از ۰/۰۱ کم‌تر است می‌توان با سطح اطمینان ۹۹ درصد گفت که در این موقعیت‌ها فرض H_0 رد شده و فرض مقابل مبنی بر خوشه‌ای بودن پدیده محرومیت و شدت فقر در این محلات پذیرفته می‌شود. لکه‌های با رنگ آبی کم‌رنگ، در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ و فاصله اطمینان ۹۵ درصد (با آماره 2-Gi-Bin - و تأیید H_1)، خوشه‌بندی پدیده محرومیت و فقر را در سطح شهر نشان می‌دهند. لکه‌های با رنگ طوسی، در سطح معنی‌داری ۰/۱ و فاصله اطمینان ۹۰ درصد (با آماره 1-Gi-Bin - و تأیید H_1)، بیانگر پدیده خوشه‌بندی فقر شهری

هستند. لکه‌های با رنگ‌های قرمز، نارنجی و نارنجی کم‌رنگ به ترتیب در سطح اطمینان ۹۹، ۹۵ و ۹۰ درصد خوشه‌بندی مقادیر بالای شاخص‌ها را نشان می‌دهند. در کل می‌توان گفت که دسترسی به خدمات و انواع زیرساخت‌ها در سطح شهر کرمانشاه به صورت متعادل توزیع نشده و در بعضی موقعیت‌ها شدت فقر بسیار زیاد و در برخی دیگر، بسیار کم هست.

نگاره ۳: توزیع فضایی مؤلفه‌های کالبدی - کارکردی بر اساس آنالیز لکه‌های داغ و سرد

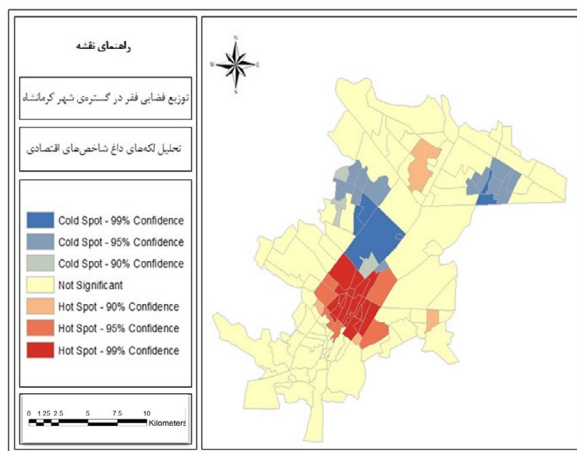

نگاره ۴: توزیع فضایی مؤلفه‌های اجتماعی - فرهنگی بر اساس آنالیز لکه‌های داغ و سرد

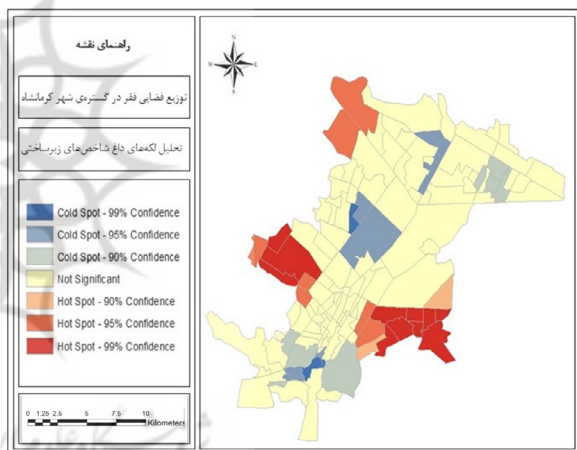
۱- آماره Gi-Bin شکل دسته‌بندی شده‌ای از آماره فضایی Getis-Ord Gi* است که نواحی با مقادیر بالا یا پایین را به صورت خوشه‌ای مشخص می‌کند.

فصلنامه علمی - پژوهشی اطلاعات جغرافیایی (ص ۱۹۵)
توزیع فضایی فقر در گستره شهر و تحلیل اثرات آن ... / ۱۹۵

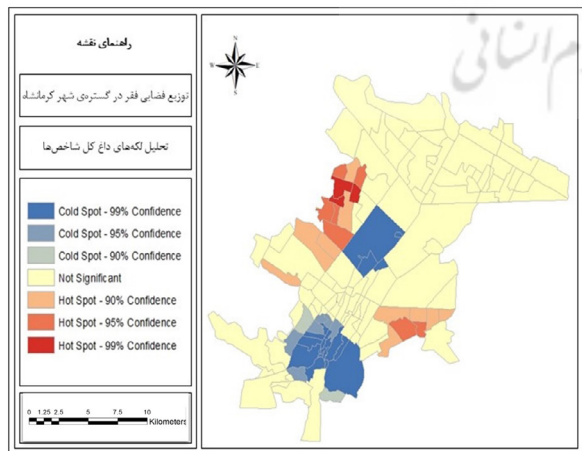
اصلی این پهنه‌ها می‌توان به دسترسی مناسب به خدمات آموزشی، خدماتی، فرهنگی، ورزشی و سرانه بالای کاربری و همچنین به قیمت بالای زمین و حضور افراد با طبقه اجتماعی و اقتصادی بالا، شبکه زیرساختی (آب، برق، گاز، دفع فاضلاب و...) اشاره کرد. در نقطه مقابل این پهنه‌ها، پهنه‌های فرسوده شهری و محلات اسکان غیررسمی شهر واقع در بخش‌های شرقی، غربی و شمال شرقی جزء پهنه‌های محروم و فقیر هستند. محله بنشن، شهرک اتوبوسرانی، قلعه کهنه، شهرک فدک، شهرک بسیج، شهرک ملاحسینی، شهرک بهار-آزادگان، شهرک رسالت، آریاشهر، نهالستان، فاز دو شهرک ولایت، فاز یک شهرک ولایت، شهرک تاکسیرانی، دیزل‌آباد و شهرک امام خمینی جزء این پهنه‌ها هستند. از مشخصه‌های اصلی این پهنه‌ها می‌توان به فقدان زیرساخت مناسب، دسترسی نامناسب به خدمات، بیکاری جمعیت، درآمد پایین، تحصیلات پایین، جمعیت بالا، تمرکز بیشتر مهاجران، درصد بالای خانوار اجاره نشین و... اشاره کرد. بنابراین می‌توان بیان داشت میان محلات شهری شهر کرمانشاه نابرابری وجود دارد. به گونه‌ای که این محلات تبلور تمایزات کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی شهر کرمانشاه شده‌اند، که این امر، منجر به نوعی جدایی‌گزینی در شهر شده است.

نگاره ۵: توزیع فضایی مؤلفه‌های اقتصادی بر اساس آنالیز لکه‌های داغ و سرد

نگاره ۶: توزیع فضایی مؤلفه‌های زیرساختی بر اساس آنالیز لکه‌های داغ و سرد

نگاره ۷: توزیع فضایی مجموع مؤلفه‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، زیرساختی بر اساس آنالیز لکه‌های داغ و سرد

در مرحله بعد برای درک بهتر مسئله چهار نقشه به‌دست آمده با یکدیگر تلفیق و نقشه کلی از مؤلفه‌های فقر استخراج شده است. نگاره ۷ وضعیت مؤلفه‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی در شهر کرمانشاه را نشان می‌دهد. براساس این نقشه، پهنه‌های جنوبی و قسمتی از پهنه‌های مرکزی از شهر کرمانشاه از میان سایر پهنه‌ها مناسب‌ترین محدوده‌ها هستند. محلاتی همچون، بیست و دو بهمن، برق، فردوسی، بهار، کسری، خیام، مصوری، سعدی، شریعتی، مصدق و... در این محدوده واقع هستند. از مشخصه‌های

جدول ۳: نمایش عددی خودهمبستگی فضایی برای الگوی نابرابری فضایی شهر کرمانشاه

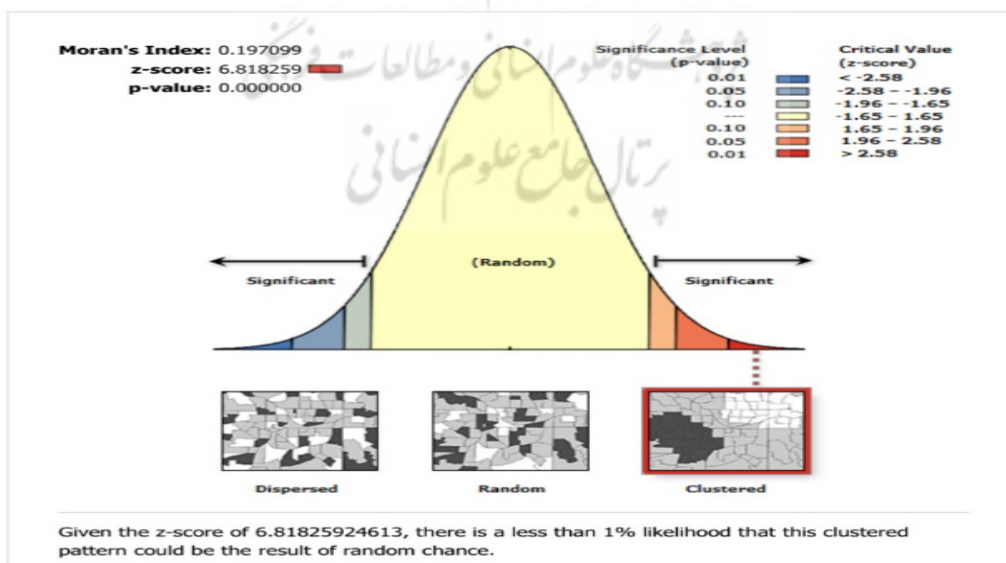
Global Morans I Summary	
Morans Index:	0.197099
Expected Index:	-0.007407
Variance:	0.000900
z-score:	6.818259
p-value:	0.000000

در این پژوهش، شاخص موران برای سال ۱۴۰۳ محاسبه شده و مقدار آن ۰/۱۹۷ و مقدار P-Value کمتر از ۰/۱۰ است. به این ترتیب، می‌توان نتیجه گرفت که داده‌های بررسی شده دارای خودهمبستگی فضایی هستند و می‌توان بیان داشت که الگوی فضایی توزیع خدمات در شهر کرمانشاه به صورت خوشه‌ای است.

۳-۱- بحث

شکل‌گیری پهنه‌های فقیرنشین و گسترش آن‌ها در بیشتر شهرهای کشورهای در حال توسعه از یک الگو پیروی

در نهایت برای نشان دادن الگوی توزیع فضایی فقر از خودهمبستگی فضایی موران بهره گرفته شده است. آماره موران (Morans I) یکی از مهم‌ترین و پرکاربردترین ابزارها برای تحلیل میزان خودهمبستگی فضایی توزیع پدیده‌ها و عوارض در سطح شهر است. نتایج آماره موران به صورت گرافیکی و عددی، وضعیت توزیع فضایی پدیده‌ها را به صورت خوشه‌ای، تصادفی و یا پراکنده نشان می‌دهد. اگر میزان شاخص موران به عدد مثبت یک (+1) نزدیک باشد، داده‌ها از خودهمبستگی فضایی برخوردار هستند و الگوی توزیع آن‌ها به صورت خوشه‌ای است. برعکس، اگر میزان شاخص موران به عدد منفی یک (-1) نزدیک باشد، داده‌ها به صورت پراکنده توزیع شده‌اند و الگوی آن‌ها پراکنده است (عسگری، ۱۳۹۰: ۶۶). فرض صفر آماری در این آزمون بیانگر عدم خودهمبستگی فضایی پدیده مطالعاتی است و تصادفی بودن توزیع فضایی آن را نشان می‌دهد. اگر میزان P-Value کمتر از ۰/۱۰ و میزان Z محاسبه شده بزرگ‌تر از ۱/۶۵ باشد، می‌توان فرض صفر را در فاصله اطمینان ۹۰ درصد رد کرد.

نگاره ۸: وضعیت خودهمبستگی فضایی مؤلفه‌های فقر شهری در شهر کرمانشاه

اقتصادی شهر شوند. در این وضعیت، علاوه بر مشکلات اقتصادی، مسائلی چون پایین بودن سطح تحصیلات، فقدان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، و عدم دسترسی به منابع و فرصت‌های شغلی باعث می‌شود که مهاجران در یک چرخه فقر گرفتار شوند که به مرور زمان از شدت آن کاسته نمی‌شود. در این شرایط، عدم وجود سیاست‌های حمایتی و برنامه‌های توانمندسازی برای این گروه‌های آسیب‌پذیر باعث شده تا آن‌ها نتوانند به طور مؤثر در فرآیند اقتصادی و اجتماعی شهر ادغام شوند، که این امر به تقویت شکاف‌های اجتماعی و اقتصادی می‌انجامد. در این وضعیت، نبود سیاست‌های استراتژیک برای توانمندسازی مهاجرانی که اکنون حاشیه‌نشینان کرمانشاه را تشکیل می‌دهند، باعث شده تا آن‌ها نتوانند وارد بخش رسمی شوند و از نظر اجتماعی کنار گذاشته شوند که این امر به افزایش فقر دامن زده است. این ناتوانی در ادغام مهاجران در فرآیند رسمی شهر و فراهم نبودن زیرساخت‌های ضروری مانند حمل‌ونقل عمومی، سیستم آموزشی و خدمات بهداشتی مناسب، باعث شده تا این مناطق به گره‌ای کور تبدیل شوند که رفع آن مستلزم تغییرات بنیادین در سیاست‌های شهری است. این وضعیت نیز خود موجب افزایش تقاضا برای خدمات اجتماعی و اقتصادی می‌شود، که در غیاب برنامه‌ریزی مناسب به بحران‌های اجتماعی و کاهش کیفیت زندگی ساکنان منجر می‌شود. همین شکاف میان فقیر و غنی و کاهش سرمایه‌گذاری مدیریت شهری در تسهیلات و تجهیزات محلات فقیر سبب شکل‌گیری خوشه‌ها و دوقطبی شدن شهر کرمانشاه شده است. از خصوصیات بارز این محلات می‌توان به دسترسی نامناسب به خدمات درمانی - بهداشتی، بیکاری جمعیت، درآمد پایین، تحصیلات پایین، جمعیت بالا، تمرکز بیشتر مهاجران، درصد بالای خانوار اجاره نشین، فقدان زیرساخت مناسب و... اشاره کرد. این ویژگی‌ها باعث می‌شوند که نابرابری‌های فضایی در سطح کلان‌شهرها همچنان تشدید شده و به بحران‌های اجتماعی دامن بزنند. در بسیاری از موارد، ساکنان این محلات از

می‌کند، علت این امر آن است که در این کشورها میان رشد شهرنشینی، توسعه منطقه‌ای و شهری تناسب ضعیفی موجود است به گونه‌ای که رشد شهرنشینی با توسعه منطقه‌ای و شهری متناسب نبوده و همین عدم توازن سبب به وجود آمدن معضلات مختلف شهری از جمله پهنه‌های فقیرنشین شده است. این وضعیت نه تنها به بروز مشکلات اقتصادی در سطوح محلی منتهی می‌شود، بلکه آسیب‌های اجتماعی همچون افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی، عدم اعتماد به نهاد‌های دولتی و دلسردی مردم از سیستم‌های حمایتی را به همراه دارد. در بیشتر این شهرها مهاجران وارد شده به شهرها به علت گران بودن زمین در بخش مرکزی شهر و توان پایین اقتصادی به حاشیه کشیده شده‌اند و با ساخت و سازهای غیرمجاز سبب شکل‌گیری و افزایش پهنه‌های فقیرنشین شده و باعث به هم خوردن تعادل اقتصادی، اجتماعی، فیزیکی شهرها می‌شوند. این پدیده از آنجایی که به صورت غیررسمی و اغلب بدون نظارت شهری شکل می‌گیرد، توانایی برنامه‌ریزی برای رفع مشکلات آن به شدت محدود می‌شود و فرآیند توسعه پایدار شهری را با چالش‌های جدی مواجه می‌کند.

مطابق توزیع فضایی مجموع مؤلفه‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، زیرساختی بر اساس آنالیز لکه‌های داغ و سرد (نگاره ۷) بخش‌های شرقی، غربی و شمال شرقی جزء پهنه‌های محروم و فقیر شهر کرمانشاه هستند که محله بنشن، شهرک اتوبوسرانی، قلعه کهنه، شهرک فدک، شهرک بسیج، شهرک ملاحسینی، شهرک بهار-آزادگان، شهرک رسالت، آریاشهر، نهالستان، فاز دو شهرک ولایت، فاز یک شهرک ولایت، شهرک تاکسیرانی، دیزل‌آباد و شهرک امام خمینی جزء این پهنه‌ها به‌شمار می‌روند. ساکنان این محلات اکثراً اقشار کم درآمد و آسیب‌پذیر هستند که از روستاها و شهرستان‌های اطراف کرمانشاه با انگیزه رسیدن به وضع بهتر از حیث اقتصادی به خصوص مساعد نبودن وضع کار و معیشت در مبدأ شروع به مهاجرت کرده‌اند و به کرمانشاه آمده‌اند. اما به علت ضعف اقتصادی نتوانسته‌اند وارد چرخه

درصد فقر در هر یک از بلوک‌های شهری کرمانشاه بر اساس مؤلفه‌های مختلف سنجش شده است و در مقاله حاضر محلات شهری ملاک نظر بوده است تا محلات فقیر و مسئله‌دار نیز مشخص شوند. با یافته‌های غفاری گیلانده و همکاران (۱۳۹۸) و رضایی و همکاران (۱۴۰۰) نیز تطابق دارد چرا که نتیجه توزیع مکانی فقر، به طور خوشه‌ای بوده و بر پدیده نابرابری فضایی و به تبع آن جداگزیینی اجتماعی و مکانی ایجاد شده و قطبش اجتماعی اشاره دارد. علاوه بر این در یافته‌های پوکو- بوانسی و همکاران (۲۰۲۰) به عواملی همچون میزان تحصیلات، وضعیت اقتصادی و اجتماعی که مؤثر بر توزیع فضایی فقر هستند اشاره شده است در حالی که پژوهش حاضر نشان می‌دهد عوامل مختلفی از حیث کالبدی-کارکردی، اجتماعی و اقتصادی و زیرساختی در توزیع فقر مؤثر هستند و برخلاف یافته‌های ندیم و همکاران (۱۴۰۲) که توزیع فضایی فقر به صورت پراکنده است و محدوده‌های کلی فقر در آن نشان داده شده است، فقر در کرمانشاه به صورت خوشه‌ای بوده و محلات فقیرنشین در آن مشخص شده‌اند و برخلاف یافته‌های جی کوک و دنتون (۲۰۱۴) که نشان می‌دهند فقر در کلان‌شهرها در مناطق مسکونی با تراکم متوسط است فقر در مناطق مسکونی با تراکم متوسط و بالا است.

لازم به ذکر است که پژوهش‌های پیشین در باب فقر شهر کرمانشاه به چند دسته تقسیم می‌شوند:

الف: پژوهش‌هایی که فقر را در سطح بلوک‌های شهری، شهر بر اساس چند مؤلفه اقتصادی، اجتماعی و کالبدی با تحلیل عاملی بررسی کرده‌اند، همچون کارهای روستایی و همکاران (۱۳۹۱)

ب: پژوهش‌هایی که فقر را تنها در یک یا چند محله فقیر از شهر بر اساس یک یا چند مؤلفه از فقر بررسی کرده‌اند، همچون کار روستایی و همکاران (۱۳۹۴)

پ: پژوهش‌هایی که فقر را در شهرستان‌های استان کرمانشاه بررسی کرده‌اند، همچون کار حاتمی‌نژاد و همکاران (۱۴۰۰)، عزیزیان و همکاران (۱۴۰۱).

حداقل امکانات رفاهی و خدماتی بهره‌مند نیستند و این امر خود به عدم توسعه پایدار در مناطق حاشیه‌ای منتهی می‌شود. محلات دیگری همچون دولت‌آباد، آناهیتا، سرخه‌لیژه، کرناچی، توکل‌آباد و... با این خصوصیات در شهر وجود دارند که در وضع مطلوبی نیستند هر چند که در این مطالعه بدون اثر در تحلیل‌ها به دست آمده‌اند، اما باید مورد توجه مدیران واقع شوند. این محلات نیز به دلیل نبود یک طرح جامع برای بازسازی و بهبود زیرساخت‌ها و خدمات شهری، همچنان به‌عنوان مناطقی با بالاترین نرخ فقر و محرومیت باقی مانده‌اند.

علاوه بر این روستاها و محدوده‌های اسکان غیررسمی دیگری نیز با این خصوصیات در حاشیه شهر موجود هستند که در صورت توسعه شهر و ادغام آن‌ها با شهر، شرایط را برای مهاجرین و اقشار کم درآمد برای ورود به شهر رقم می‌زنند که این خود می‌تواند شکل دهنده محلات فقیر دیگر در سطح شهر باشد. در این صورت، این نواحی نیز باید در سیاست‌گذاری‌های بلندمدت شهری لحاظ شوند و برنامه‌هایی برای ارتقاء کیفیت زندگی و ایجاد فرصت‌های شغلی و آموزشی در آن‌ها طراحی شود. در غیر این صورت، این مناطق به‌عنوان کانون‌های جدید فقر و بحران‌های اجتماعی، در آینده‌ای نه چندان دور به معضلات جدی‌تری تبدیل خواهند شد که حل آن نیازمند همکاری بین بخش‌های دولتی، خصوصی و نهادهای جامعه مدنی است.

نکته دارای اهمیت آن است که پژوهش حاضر تا حد زیادی در راستای پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، به خصوص پژوهش‌های بیان شده در جدول (۱) است. به طوری که نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های پی باریوس و گوپتا (۲۰۱۷) از آن جهت که برای غلبه بر فقر تنها نمی‌توان به عوامل اقتصادی متکی بود همسو است. و با یافته‌های لانجور و مارا (۲۰۱۸)، گوستافسون و سای (۲۰۲۳) از آن جهت که باید از مهاجرت روستا و شهرهای کوچک به شهر جلوگیری کرد همسو است. همچنین با یافته‌های روستایی و همکاران (۱۳۹۱) همسو است اما در کار آن‌ها

شرقی جزء پهنه‌های محروم و فقیر هستند. علاوه بر این نتیجه شاخص همبستگی موران نیز نشان داد که الگوی فضایی فقر در شهر کرمانشاه به صورت خوشه‌ای است. بنابراین می‌توان بیان داشت میان محلات شهری شهر کرمانشاه نابرابری وجود دارد. به گونه‌ای که این محلات تبلور تمایزات کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی شهر کرمانشاه شده‌اند که این امر منجر به نوعی جدایی‌گزینی در شهر شده است.

۴-۱- ارائه پیشنهادها و راهکارها

باتوجه به نتایج و یافته‌های این پژوهش پیشنهادهای چند با هدف تبیین ارائه راهکار برای حل مسئله فقر شهر کرمانشاه همچون ۱. ایجاد تحول در نگاه مدیریتی و تخصیص بودجه به محله‌های فقیر و محروم ۲. اولویت دادن به ایجاد اشتغال در محلات محروم و فقیر ۳. تخصیص منابع خدماتی و زیرساختی به محلات فقیرنشین ۴. جلب مشارکت شهروندان و اتخاذ سیاست‌های تشویقی به منظور رفع مسئله فقر ۵. توانمندسازی محلات فقیرنشین توسط دولت مرکزی و محلی ۶. ریشه‌یابی و اصلاح مسئله مهاجرت ۷. تشکیل انجمن‌های محلی و تدبیر سازو کار برای رفع مشکلات مردمی ۸. در نظر گرفتن تمام ابعاد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی در مسئله فقر به جای نگاه تک بعدی به آن، ارائه می‌شوند.

تعارض منافع

در این پژوهش، حامی مالی و تعارض منافع وجود ندارد.

References

- 1- Afshar(Sistani), I. (1992). Kermanshahan and its ancient civilization, Vol. 2 and 1, Zarin Publications, No. 53. (In Persian)
- 2- Ahadi Agha Hassan Bigo, F. (2020). An analysis of the spatial extent of multi-dimensional poverty in Ardabil city, PhD thesis, Faculty of Literature and Humanities, Islamic Azad University, Ardabil branch. (In Persian)

اما پژوهش حاضر نه تنها فقر شهری را با چند مؤلفه کالبدی-کارکردی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی بررسی کرده بلکه کل محلات شهر کرمانشاه را ملاک قرار داده است تا محلات فقیر و مسئله‌دار مشخص شوند و مدیران و برنامه‌ریزان شهری بتوانند راهبردی مناسب برای این امر ارائه دهند.

۴- نتیجه‌گیری

فقر شهری که بخش جدانشدنی از مناطق شهری است، به دلیل اثرات منفی و پیامدهای آن همواره مورد توجه برنامه‌ریزان بوده و یکی از معضلات کنونی شهرهای جهان به خصوص در کشورهای جهان سوم است. این مسئله در کشور ایران نیز همچون دیگر کشورهای در حال توسعه، با سرعت چشمگیری در حال فزونی است که باید بیان داشت یکی از معضلات اساسی مدیریت شهری کشور است. بنابراین به منظور ارائه راهکار مطلوب، شناخت فقر و چگونگی توزیع و پهنه‌بندی آن در راستای دیگر برنامه‌های فقرزدایی در جامعه شهری امری لازم و حیاتی است. به این ترتیب پژوهش حاضر به تعیین گستره‌های فقر در شهر کرمانشاه پرداخته است. بر این مبنای ۱۳۶ محله‌ی شهر کرمانشاه با چهار مؤلفه (کالبدی-کارکردی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، زیرساختی) و ۳۴ شاخص ارزیابی شدند. به این صورت که برای نمایش وضعیت فقر در شهر کرمانشاه با استفاده از روش تحلیل لکه‌های داغ، تک تک مؤلفه‌های کالبدی-کارکردی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیرساختی مورد تحلیل قرار گرفتند. تحلیل و تفسیر نتایج بیانگر آن است که میزان فقر در سطح شهر کرمانشاه به صورت متعادل توزیع نشده و در بعضی مکان‌ها شدت فقر بسیار زیاد و در بعضی مکان‌ها شدت خوشه‌ای فقر بسیار کم است. به طوری که مطابق نقشه کلی (نگاره ۷) پهنه‌های جنوبی و قسمتی از پهنه‌های مرکزی از شهر کرمانشاه از میان سایر پهنه‌ها مناسب‌ترین محدوده‌ها هستند. در نقطه مقابل این پهنه‌ها، پهنه‌های فرسوده شهری و محلات اسکان غیررسمی شهر واقع در بخش‌های شرقی، غربی و شمال

- Planning Geography Scientific-Research Quarterly, 9(4), pp. 262-247. (In Persian)
- 14- Gilbert, A. (2014). Environment studies. Chapter 5:6 - Housing the Urban Poor in The companion to development studies, pp. 257-262.
- 15- Guo, Y, Chang, S-S, Sha, F & Yip, P.S.F. (2018). Poverty concentration in an affluent city: geographic variation and correlates of neighborhood poverty rates in hong kong. PLOS ONE, 13(2), pp. 1-17.
- 16- Gustafsson, B, & Sai, D.(2020).Growing into relative income poverty: urban china, 1988-2013, social indicators research, 147,pp. 73-94.
- 17- Gustafsson, B, & Sai, D. (2023). Chinas urban poor-comparing twice poverty between residents and migrants in 2013 and 2018, China Economic Review, <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2023.102012>.
- 18- Hall, T. (2006) Urban Geography, London & New York: Routledge.
- 19- Hataminejad, H, Hrayini, M, Shahsawari, M, Pashapour, H. (2021). Zoning of the distribution and intensity of multidimensional poverty in the cities of Kermanshah province, human settlements planning studies, 16(2), pp. 281-293. (In Persian)
- 20- Hidayah Chamhuri, N, Abdul Karim, H, Hamdan, Hazlina. (2012).Conceptual Framework of Urban Poverty Reduction: A Review of Literature», Social and Behavioral Sciences, No 68, pp. 804 -814.
- 21- Hilson, G, Gillani, A, & Kutaula, S. (2018). Towards sustainable pro-poor development? A critical assessment of fair trade gold. J. clean. Prod. 186, pp. 894-904.
- 22- Kaplan.H. D. O. J. Wheeler & R. S. Holloway. (2004) Urban Geography, US. Wiley publication.
- 23- Kavanagh, L, Lee, D, & Pryce, G. (2016). Is poverty decentralizing? Quantifying uncertainty in the decentralization of urban poverty, Annals of the American association of geographers, Volume 106(6), pp. 1286-1298.
- 24- Khosravani, A, Mohseni, R, Sabouri Khosrowshahi, H. (2019). The relationship between urban poverty and the culture of poverty in the lower neighborhoods of Arak city, Scientific-Research Quarterly of Social Welfare, 19(72). (In Persian)
- 3- Ahmadi Shadmehri, M, & Davodi, A. (2016). The role of government spending in providing socio-economic infrastructure and reducing poverty in Iran, Strategic and macro policies, 3(10),pp. 1-24. (In Persian)
- 4- Azizian, J, Ofeke, M, Farazmand, H. (2022). A study on cultural-social and psychological factors affecting poverty (a case study of Oramanat cities in Kermanshah province), Political Sociology Quarterly in Iran, 5(11). (In Persian)
- 5- Bardi Anamradanjad, R, Soleimani, M, Mohammadyari, B. (2021). Spatial analysis of urban poverty in Bijar city, Social Development Welfare Planning Quarterly, 13(50),pp.152-123.(In Persian)
- 6- Berner, E. (2000). Poverty Alleviation and the Eviction of the Poorest: towards Urban Land Reform in the Philippines. International Journal of Urban and Regional Research, 24(3),pp. 554-566.
- 7- Cano Hila, A. B. (2019). Urban poverty, in book: The Wiley Blackwell Encyclopedia of urban and regional studies. (pp. 1-7). Edition: Orum, A. M. Publisher: Wiley- Blackwell.
- 8- Consulting engineer for Amash project. (1996). Comprehensive plan of Kermanshah city, vol.2. (In Persian)
- 9- Curley, A. (2005). Theories of urban poverty and implications for public housing policy. J. Soc. & Soc. Welfare.
- 10- Duclos, J. Y., & Araar, A. (2006). Poverty and Equity: Measurement Policy and Estimtion with DAD. Springer. New York.
- 11- Elhadary, Y. A. E., & Samat, N. (2014). Political economy and urban poverty in the developing countries: Lessons learned from Sudan and Malaysia. Journal of geography and Geology, 4(1), pp.212-223.
- 12- Farhadikhah, H, Hataminejad, H, Shahi, A, Zafari, M. (2017). Spatial analysis of urban poverty at the neighborhood level, a sample study: Mashhad city, Shahri Economy, 2(2),pp. 17-36.(In Persian)
- 13- Ghafari Gilande, A, Deh Dehzadeh Silabi, P, Nazmfar, H, Mohammadi, A. (2021). Wide spatial identification and analysis of urban poverty using spatial statistics in GIS environment, case study: Ardabil city, Regional

Vol. 51, pp. 19-32.

36- Pivasteh gar, Y, Moradi, E, Karimzadeh, A. (2022). Survey and spatial analysis of Faz Shahri (Study sample of Yasouj's poem), Economic Geography Research Quarterly, 3(47), pp.77-64. (In Persian)

37- Poku-Boansi, M, Amoako, C, Owusu-Ansah, J.K, Cobbinah, P.B. (2020). The geography of urban poverty in Kumasi, Ghana, Habitat international, Volume 103.

38- Qadri, I. (2021). Spatial analysis and ranking of cities in Kermanshah province based on urban poverty indicators, Master's thesis, Faculty of Humanities and Geography, Mazandaran University.

39- Ren, Chunhui. (2011). Modeling poverty dynamics in moderate-poverty neighborhoods: a multi-level approach, ph.D dissertation of sciences city and regional planning with guidance Dr. Hazel A. morrow-jones, ohio state university, 202.

40- Rezaei, M, Panahi, A, Valizadeh, R. (2023). An analysis of urban poverty and influencing factors on spatial organization and its expansion in Tabriz city, Journal of Geography and Urban Space Development, 10(2), pp. 39-55. (In Persian)

41- Rostayi, Sh, Ahdnjad Roshni, M, Asghari Zamani, A, Zanganeh, A. (2012). The distribution of urban poverty in Kermanshah, Scientific-Research Quarterly of Social Welfare, 12(45), pp. 71-91. (In Persian)

42- Rostayi, Sh, Ahdnjad, M, Asghari Zamani, A, Zanganeh, A, Saeedi, Sh. (2015) Evaluation of urban poverty in the informal settlements of Kermanshah city using the factor analysis model (case example: Daulatabad and Shatarabad neighborhoods in 2018), Geography and Urban Planning, 19(53), pp. 137-166. (In Persian)

43- Rostayi, Sh, Karbasi, P. (2018). Identifying and evaluating the extent of urban poverty in the neighborhoods of Maragheh city, local development (rural-urban), 9(2) ,pp. 197-214. (In Persian)

44- Santi, E, Emma Pravitasari, A, & Lubis, I. (2020). Mapping of spatial distribution and spatial autocorrelation patterns of poverty in all regencies/cities in indonesia, Journal of applied geospatial information, VOI 4, pp. 1-12.

45- Sargazi, Z. (2020). Identification and spatial analysis

25- Lanjouw, P, & Marra, M. (2018). Urban poverty across the spectrum of Vietnams towns and cities, world development, 110, pp. 295-306.

26- Lewis, A. (1974). Children of Sanchez. Translated by Heshmatollah Kamrani. First Volume, Tehran, Hermes.

27- Lucci, P, Bhatkal, T, & Khan, A. (2018). Are we underestimating urban poverty? , world development, Valume. 103, pp. 297-310.

28- Mahdenjad, H, & parhiz, F. (2019). Spatial determination of urban poverty zones (case study: District 12 of Tehran), Human Geography Research, 5(1) ,pp. 321-307. (In Persian)

29- Management and Planning Organization of Kermanshah Province. (2018). The results of the 2016 general population and housing census of Kermanshah city (separated by the 8 municipal districts and neighborhoods and population estimates until 2021), National Program and Budget Organization, Documents and Publications Center. (In Persian)

30- Meng, Y., Xing, H., Yuan, Y., Wong, M. S., & Fan, K. (2020). Sensing urban poverty: From the perspective of human perception-based greenery and open-space landscapes. Computers, Environment and Urban Systems, 84, 101544.

31- Moin, M. (2004). Moin Persian dictionary (one-volume): based on the six-volume dictionary, Moin. (In Persian)

32- Nadim, H, Hataminejad, H, Nouri Kermani, A. (2023). Zoning of urban poverty in Baqir Shahr, Land Geographical Quarterly, 20(77) ,pp. 91-109. (In Persian)

33- Norai, H, Shafi, F.(2020). Analyzing the relationship between socio-economic poverty and functional physical deprivation in fifteen districts of Isfahan city, Geography and Environmental Planning, 79(3), pp. 78-61. (In Persian)

34- Panori, A, & Mora, L, & Reid, A. (2019). Five decades of research on urban poverty: main research communities, core knowledge producers, and emerging thematic arras, journal of cleaner production, vol, 10, pp. 1-17.

35- P. Barros, C, & Gupta, R. (2017). Development, poverty and inequality, the journal of developing areas,

- (2022). Urban poverty, growth, and inequality: a needed paradigm shift?, *Review of development economic*, Volume 26(2), pp. 941-961.
- 53- Yang, L. (2018). The relationship between poverty and inequality: Resource constraint mechanisms, *Research at LSE*.
- 54- Zabihnejad, M. (2020). Spatial analysis of urban poverty (case of study: Shahrshari), master's thesis, field of geography and urban planning, Mazandaran University. (In Persian)
- of urban poverty zones, case study: Zahedan city, Master's thesis, Faculty of Literature and Humanities, Department of Geography, Mohaghegh Ardabili. (In Persian)
- 46- Shokohi Fard, S, Abolhasani, A, Salmanpour Zenour, A. (2021). Measuring poverty in urban and rural areas, a case study: West Azerbaijan, *Land Geographic Engineering*, 7(1), pp. 171-190. (In Persian)
- 47- Siahpoosh, A. (2020). Spatial distribution of urban poverty indicators (case example: Ahvaz city), Master's thesis, Faculty of Literature and Humanities, Shahid Chamran University of Ahvaz. (In Persian)
- 48- Statistical yearbook of Kermanshah province. (2021). Prepared by Kermanshah Province Management and Planning Organization, Deputy of Statistics and Information. (In Persian)
- 49- Suleiman Moghadam, H, Zandi, R, Akbari, I. (2021). Zoning and analysis of urban poverty using spatial analysis (case study: Mashhad), *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 21(60), pp. 258-239. (In Persian)
- 50- Vearey, J., Thomson, K., Sommers, T., & Sprague, C. (2017). Analysing local-level responses to migration and urban health in Hillbrow: the Johannesburg Migrant Health Forum. *BMC public health*, 17(3), 427.
- 51- Vilar-Compte, M., Burrola-Méndez, S., Lozano-Marrufo, A., Ferré-Eguiluz, I., Flores, D., Gaitán-Rossi, P., ... & Pérez-Escamilla, R. (2021). Urban poverty and nutrition challenges associated with accessibility to a healthy diet: a global systematic literature review. *International Journal for Equity in Health*, 20, pp. 1-19.
- 52- Wilson, E. J, Jayanthakumaran, K, & Varma, R.

COPYRIGHTS

©2025 by the authors. Published by National Geographical Organization. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons [Attribution-NoDerivs 4.0 International \(CC BY-ND 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/)

